
A
0000 0567 206
UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY

250,–

BASNE TUGJINKE

Sveo po pučku

Vid Vuletić-Vukasović

I. Dio.

U Dubrovniku
Nakladom D. Pretnera
1897.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

1. Lav i dva bivola.

Jednom ti lav kidiše (nasrne) na dva bivola. Oni će na njega složno, pa mu bre bilo i povuci i ponesi, da među nje usrne. On će onda, nekako na prevaru, domatati k sebi najprije jednoga megdandžiju, pa će tamo njemu i mile lale, a da bi mirovao i ostavio ondje svoga pobru. To bivô, u zao čas, i poslušao, a tvoj će ti lav, eto ka' s nokta, na njega, te š njim na gomilu, pa onda će vesela mu majka, na druga mu.

* * *

Ne može ti neprijatelj na dva grada, kad je narod u slozi; al', ako je tu nesloge, kuku do vijeka i jednomu i drugomu.

2. Jelen.

Jednom jelen ožednio, pa će na bunar na vodu. Tu ti se ogledao u vodu, i bilo mu žao, da nigda tako, biva da su, tamo njemu, noge tanane; al' opet se

veselio i tješio, da su u njega lijepi i granasti rozi. — U to eto ti lovaca, a on bjež' preko doline, te jim baš lijepo uminuo u šumu. U goruštini se zaplete, pa ti ga lovci prestignu i umlate. Kad mu je bilo, da lipsa, ovako će jadan i žalostan: — „Jaoh, ti ga se meni! Što sam grdio, to me eto izbavilo, a u što se uzdao, to me i upropastilo!“ —

3. Srna.

Poboli se srna. K njoj će ostale životinje na vigjenje, pa joj kukavoj popasu svu travu i obrste ono žbuna (busa) naokolo. Kad se tvoja srna pridigla i htjela, da pase, al' ti ne može nigdje ni do lista. Tako će otegnuti papke od ljute gladinje bolesti.

* * *

Komu je o vratu zaludna zadruga, tomu se 'rđava piše.

4. Lav i lisica.

O iljinštacima lav se usopio od vrućine, pa ti se brže uvalio, a da hladuje ispod nekakve pećine. Privalio se ka' prilivoda (lijenčina) u onoj hladovini, a u to eto ti miša, te mu šetuka uz hrbat i niz hrbat. Na to se lav

otrese, te onako, kao u strahu, dobro se džahne (prepane) i razgleda oko sebe. To nekako opazila i lija, pa udri, da se š njime tamaši (šali) i podruguje. Tvoj će ti joj lav na to osjeći: — „Nijesam se ja kumice, ni ubah prestrašio od miša, nō sam ti se ponešto zasramio.“

* * *

Teže je mudru čovjeku, da ga uvrijediš, nō da ga namah smakneš.

5. Lav i bivô.

Jednom ti se slakomi lav, pa će, da razdrpi bivola, al' se nije uzdao u srce, a da navali na tako golemu i jaku životinju, nō će mu lukavo kao iz prinevarke (nenada): — „Čuj de, bolan, priklao sam pretilo jagnje, pa eto žudim, da bi ga ka' dva brata onako u ljubavi ručali!“ — Bivô mu se obeća, pa što rekao, ne porekao. Dođje ti pred avliju (prekuće) i dade mu se onako pogledati, al' kad tamo, uz lavov dvor naložena drvarica cjepotina, a tu kod drvarice prislonjen kotao. On će ti brže bolje okrenuti legja, pa bjež'te noge... A lav će mu doviknuti: — „Kamo pobro, jadi te ne zadesili?“ — A bivô će: — „Viđu susjede, da ti sva ta sprava i pripava nije za to tvoje šugavo jagnje!“ —

* * *

Nije ti spametna, da se pouzdaš u neprijatelja, pa, da se š njim družiš i barabariš (miluješ), jer ti može prisjesti i na završnje poklade.

6. Lav i lisica.

Lav ostario, pa i oslabio. Nije više mogao, da tapsili (kroti) zvjerad, pa kud će onako mator? Domisli ti se nekakvu ciganluku, a samo, da bi jadan preživio onako pod starost. On će ti, kao, da je nemoćan (bolestan), onako zavaliti se u pećinu. Kad bi mu došla kakva zvijerka u pohode, on bi je lijepo priklao, pa bi je ondje i ručao. Pođe i lija, al' ne bila lijena ustavit će se ispred pećine, pa će mu eto ovako: — „Kako si mi gospodaru sve zvjeradi?“ — A lav će joj: — „A zašto ne uđeš k meni moja *kršna mamice?*“ *) — Na to će mu lija: — „Hotjela sam, da uljezem, moj mili gospodaru, nō eto vîđu, da je tamo ušla baš sila božja stopa i papaka, a nije traga, da je niti cigla jedna izašla.

* * *

Ne bi se čovjek imao uplićati u nijedan posao, baš ako ga nije prije opipao, a da zna na čemu je.

*) U arapskomu je tekstu *Abuet-Hossain* = *pater parvae arcis*,

7. Lav i čovjek.

Pješio čovjek uporedo s lavom, pa onako zatešto (kao za šalu) divanili ko je snažniji i srčaniji. Razmahivao se lav, te se hvalio, da je on jak i ponosit. On je to zborio, a uz to ti čovjek ugledao sliku na zidu, biva kako junak davi lava, pa će grohotom, a da se smije. A lav će mu: — „Da smo mi slikari kaono Adamova djeca, nebi ti moj brajo, gledao, da čovjek guši zvijer, nō, da zvijer guši čovjeka."

* * *

Nije to dosta, da te tvoje čeljade opravda i da ti posvjedoči, da si pošten i valjan u družini.

8. Srna i lav.

Srna se plahla ispred lovaca, te se u strahu zatjera u pećinu. U to eto ti lava, pa je prikosi. Prije nō će, da lipsa, ovako će sama sobom: — „Jaoh, meni siroti, pobjegla sam od ljudi, pa sam eto upala u gore šake."

* * *

Ko se gdjegod krije i plaši ispred malene pogibli, a tamo njega u jedan hip (mah) snađu gori jadi i nevolje.

9. Srna i lisica.

Srna ožednjela, pa će ti skočiti u jamu, a da se napije. Kad ugasila žeđu, onda će, da izađe iz jaruge, a kud ćeš onako uzgori? Spazi ti je stara podruguša lija, te će joj ovako: — „Ej, seko moja, rđavo si zabrazdila! Prije nego si i sašla, bolje je bilo po te, da si izmjerila kako ćeš uzaći.“

* * *

Tako ti se događa jogunici i tvrdoglavcu, te se prije ne svjetuje spametnijim od sebe.

10. Zečevi i lisice.

Jednom ti se zaratili orlovi i zečevi. Potonji će k lisicama, a da bi se š njima sprijateljili i utvrdili savez proti orlovima. Na to će jim lisice: — „Bogme bi dragovoljno, a da ne znamo ko ste vi, a ko vaši neprijatelji na koje hoćete, da kidišete (navalite).“

* * *

Nije čovjek na pravomu putu, a kad zameće kavgu s jačijem i pametnijim od sebe.

11. Zečica i lavica.

Jednom ti zečica susrete lavicu i ovako joj odvali: — „Čuj, bôna! Ja svake godine okotim po toliko zečića, a ti za života samo jednoga, ili najviše dva lavića!“ — A lavica joj odvrne: — „Tako ti je! al' je bora mi to u mene lav!“ —*)

* * *

Bolje jedno ciglo, al' hrabreno, nō na pasja priskakala (pasje prićeseke = izobilja), a da su ti slabići, jali isporci.

12. Žena i kokoš.

Neka žena imala zor (divnu) — kokoš. Snijela bi joj svaki u Boga dan baš srčano jaje. Jednom će ti maja (domaćica) sama sobom: — „Snijela bi ona meni i dva, a da bi joj češće pomakla po šačicu.“ — Tako ti spametna Manda i uradila; al' tvojoj koki provalila se voja (guša); — pa zbogom jajce, carev sine.

* * *

Dosta se čeljadi polakomi za velikijem imanjem, pa eto natjecanjem malo po malo praznošačine i djedovinu prihale.

---

*) ***Sebu'a*** je arapski lav ili u opće zvijer, a ***seba'a*** sedam.

13. Komar i bivô.

Komar doleti bivolu na rog, a da bi ga ovīšno promučio i utapsilio, jer je džidija (hvastavac) slobodno mislio, da mu je težak i pretežak. Ondje se nekoliko na rogu kretao, pa će ojednom tvomu bivolu: — „Kaži galonja, ako sam ti težak, namah ću nà odletjeti!“ — Odvrati mu bivô: — „A ko si ti delijo (junače)? Nijesam te čuo ni vidio, kad si doletio, pa kad i odbrenčiš bogme te ne ću ni onda spaziti.“

* * *

Taki ti je onaj čovo, te je prismagô za glasom i za slavom, a kad tamo, za njega, sinju kukavicu, niko živ i ne zna.

14. Čovjek i smrt.

Neki čovjek uložio dobro breme drva i uprtio ga, pa haj put doma. Pripeklo sunce preko puklo podne, a on se ojadao i umorio, te mu se od žeđe mitila usta. Onako u nevolji hiti breme na tleh, te će ovako iz srca: — „Gdje si mi pusta smrti?“ — Eto ti smrti, i ovako će onomu čovjeku: — „Evo me pobro, što me tražiš?“ — A čovjek će joj: — „Zvao sam te kumo, da mi podigneš ovo bremena!“

* * *

Svakomu je čovjeku na bijelomu svijetu najmiliji život, a samo se jada na nezgode i na nevolje, te mu s toga i omrzne, al' ne želi smrti.

15. Vrtlar.

Jednom je vrtlar zalijevao paziju (zelje). Onuda naljeze putnjik, pa će mu ovako: — „Hvaljen Bog vrtlaru! Kaži mi čoče, oba ti svijeta, kako se ono travurine oko vrtla razmahalo, a niko tamo nju ne goji, a to tvoga zelja niti piri niti viri, nō brže uštrhlo i povehlo?“ — Na to će mu vrtlar: — „Ej, moj dragoviću, travurinu odgaja majka, a ono zelja maćeha!“

* * *

Majka je svojoj djeci mila, a maćeha samo bila.

16. Čovjek i kumir.

Neki se čovjek klanjao kumiru (kipu), pa mu odredio najbolje mjesto na paloku u svome dvoru i svaki bi mu dan poklonio klánicu (žrtvu). Tako u nekoliko zemana (doba) opuši sve ono očevine, a to sve za kumirovu ljubav. Jednom se ukaže kumir onomu čovjeku, te će ovako: — „Čuj me nebore, ne rasiplji s mene to siromašne muke, jer ćeš me proklinjati i na drugomu svijetu.“

* * *

Ovo ti se može kazati čovjeku bazdrćanu (raspikući), te dijeli ono svoga imetka sušam i vintušam, pa kad ostane na putu bez igdje ičesa; on kaže pred svijetom, da ga je pohodio dobri Bog, tegnula ga ruka božja i — osiromašio.

17. Crni Arapin.

Bjelan ugleda crnoga arapina, da se plaće u vodi, pa mu odvali: — „Jadi te smeli, ne zamućuj vode! Strugao se do vijeka, ne ćeš ga pobijeliti nigda za nigda."

* * *

Što je od naravi, to se nigda ne promjenjuje.

18. Čovjek i konj.

Nekakav čovjek krene na put s kobilom, a tamo ona bila ždrebna, pa se eto uz put oždrijebila. Tu bila pustoš i nigdje traga selu. Ždrijebe je jedva jedvice skakutalo za majkom, kaonuti nejačko i slabo, pa ojednom popostalo i zapištalo: — „Gospodaru, očiju ti, gledaj me, jer sam malašan i nestašan, te ti ne mogu ni kaceknuti (koraknuti); a ako pođeš bez mene, poginut ću posred puta; al' ako me pritvriježiš dokle podrastem i ojačam, onda ćeš mi se baciti na ramena, pa ću s tobom kudgod te volja u bijeli svijet."

* * *

Pomoz' brate, radišu i poštena čovjeka u nevolji, a on će ti nadoknaditi i vratiti zajam.

19. Čovjek i gudin.

Nekakav čovjek natovario na konjče jagnje. kozu i gudina, pa će put grada na pazar. Jagnje i koza nijesu se toliko prucali na samaru; ali šta jadan, gudin tamo on, ni staka mira, nō udri hroči i skviči. Na jednom će mu čovjek: — „Nijedni belajete (hudobo), eto to dvoje uza te šuti i ne koprca se, a gle, tebe stala dreka i hroktanje, pa zar ne ćeš ni časka, da staneš?“ — A gudin će: — „Ej, moj gazda, svak po svojoj volji; a ja ti to dobro znam što mi je, jer ljudi vole jagnje, biva strigni, eto vune, a u koze muzni, eto mlijeka; al' u mene sirote ni jednoga ni drugoga, pa tamo će svakako u gradu, napokonje po me, sa mnom brže bolje na komardu (mesarnicu).“

* * *

Ko je zlo djelovao i teško zgriješio, bogme zna što ga čeka na ovomu i na onomu svijetu, biva on će naopako obršiti.

20. Kornjača i zec.

Zainadi se kornjača i zec, te se i oklade ko će prije na glavicu. Rekli i udarili pik na biljeg u vrh glavice. Zec se uzdao u noge i nadao se, da će dobiti oklad baš ka' u ruci, pa se nepotěži na put, nō reče sam sobom: — „Hajmo, te ovīšno trenimo (zakunjajmo)!“ — Kornjača, ka'nuti po naravi troma, nije ni časa počasila, nō ala, da pješi koliko je jaka, a kad došla uvrh glavice na pik, baš se tada zeko probudio, te i osvijestio.

* * *

Zgodniji je postojan čovjek od kakva hitrova i ubrzice nemarnjaka.

21. Vuk.

Jednom vuk ujagmi prase, pa bjež'! Uz put ga namjera namjerila na lava, te mu otme ono praseta, a na to se vuk potulušio, te će sam sobom: — „Ne znam ni sam kako mi se izmaklo ono puste lovine, a krvavo sam je dobio!“

* * *

Naopako stečeno, brže gine, a da i nebi propalo, isto ti tu Bog ne naspara.

22. Kustovnik.

Jednom će kustovnik (bijela drača) vrtlaru: — „Da bi se kogod i za me pobrinuo, te me usadio posred vrta, polijevao i gojio, Bog istina, mene bi kraljevi tražili, te bi mi begenisali (voljeli) cvijeće i voće!“ — Tvoj ti ga vrtlar srdačno prihvati i usadi posred vrta, baš u najbolju zemlju, pa udri zalijevaj ga dva put na dan. Brže kustovnik bujno naraste i obahati, te će ti natkriti vrt sve oštrijem dračama. Grane su mu se uzvijale u okolo nad svijem stablima, a žile mu se rastićile i tako duboko zakrhale, da je vas vrt spleo gustijem bodečima, da niko nije mogao unutra.

* * *

Što više častiš 'rđava i opaka čovjeka, on ti je sve to grđi i bezobrazniji, a što mu bolje pomažeš, on te jače onemaže i grdi.

23. Crni Arapin.

Jednom snijeg popršavao, a crni će ti Arapin svući zubun (gornju haljinu), pa udri, da se snijegom tare. Tuda će putnik, te će ovako onomu garovu: — „Zašto se bolan tareš snijegom?“ — A on odapne: —

„Tarem se brajane, eda bi pobijelio!“ — To začuje nekakav mudroznanac, pa će mu ovako: — „Oj, čoče, baš je božja grehota, da tako utamah dangubiš! Samo gledaj, jadan ne bio, da se o te snijeg ne ogari, ili, da ti ne postaneš crnji nego što si prije bio!“

* * *

Zlikovac će izopačiti dobričinu; a dobričina neće nigda za nigda popraviti zlikovca, pa da ga i Bogom kumi, jer vuk ne mijenja ćudi.

24. Gundelj i pčela.

Gundelj će pčeli: — „Ču li, a da me hoćeš k sebi! Bio bi ti koristan, da nigda tako, biva nanio bi ti meda, da bi se i sama prodevetila, baš više od tebe!“ — Pčela posluša, al' odma u zao čas upozna, da je to predrština i da nije ništa za njega, gundelja, pa ti ga zvizne žalcem i smakne onoga kudrova (lijenčinu). Prije nō će crknuti, tamo on zacvili: — „Baš mi se ovo i hotjelo! Nijesam umio ni da pakô lijepim, pa šta jadan, htio sam i do sata meda.“

* * *

Ovako ti je i čovjeku hvališi, te se razmeće ko sam što sam, a kad tamo: velike hvale u male bisage.

25. Dijete.

Nekakvo dijete skočilo u rijeku, a tamo ne znalo plivati. O dlaci, da se ne zadušio, al' po sreći, eto ti tuda nekakva putnika, a onaj će utopljenak zaupiti: — „U pomoć brate!“ — Onaj će čovo prama topcu, pa udri, da ga grdi i ruži: — „A zašto si se beklezino (ništo), uvalio u rijeku?“ — Na to će mu dijete ka' bodenjak: — „Zadušit ću se, uhvati me, oba ti svijeta, pa onda radi od mene što te volja!“ —

* * *

Kad ti je prijatelj u nezgodi, otmi ga, ne daj ga, pa, kad si ga bracki pomogao i izbavio, a onda ga karaj i napućuj do mile volje.

26. Dijete i jakrep.

Nekakav će ti odraslić u šturke, pa ga eto namjera namjerila na jakrepa (štipavca). S prva je mislio, da je to baš dobar šturak, pa pomolio ruku prama njemu, al' će je brže povući. Tad će mu iz nebuha (ojednom) jakrep: — „Mile moj, da si me uhvatio, bio bi se ranče, pokajao što srćeš bez potrebe u šturke.“

* * *

Valja ti najprije razaznati dobro od zla, pa onda prihvatiti što ti je korisno i lijepo, to kako se pristoji poštenu čovjeku.

27. Golubica.

Golubica više prismagla od žeđe, te obletjela i goru i dolinu, a da bi gdjegod našla kaplju vode u lokanju. Ugleda negdje u zidu (bit će joj se tako barem pričinilo) *saplak* (čašu od lame) pun puncat vode, pa na nj nabrči (a to je samo bilo u slici), te tako pustimice trehne, da joj se razleti voja. Onda ti ovako zakuka: — „Jadna ti sam na ovomu svijetu! Zaletjela sam se, da se napijem, pa eto život prihaljujem!“ —

* * *

Postupaj u svakoj stvari oprezno i ustrpljivo, a ne pospješno i naglo ka' kakav prpoša i smušenjak.

28. Mačka.

Mačka se ušulja u viganj i tu ti po tlima nađe turpiju (pilnjak) pa ala, da je liže. Malo po malo udri će joj krv iz jezika, a ona, da obližuje, baš kao, da je iz turpije. Lizala je i lizala dok i jezik proparala, pa crkla.

* * *

Tako i čovjek, — te u sampas baca i troši svoju babovinu, — ne broji na čemu je, nō ojednom eto ti ga nevoljnika na prosjački štap, pa se i sam snebiva, kao, da je tamo njega oparila munja is vedra neba.

29. Kovač i pàs.

Kovačev je pàs hrkao (dronjao), a gazda (gospodar) trudio ka' tatarin i znojio se, da mu se burak znoja cijedio niz čelo. Kad bi gazda puštio nakovanj, a da zasjede s mlađarijom i potrkačima za trpezu na obrok; onda bi se tvoj pàs razbudio, otresao i otegao — da bi i on štogod ulapnuo. Jednom će mu domaćin: — „Tamo tebe, pasja paro, ni ovīšno ne budi zveka nakovala i bata, ta i zemlja se trese; a maknemo li se, da ćemo u blagovalište, eto te, a da nas piliš!“ —

* * *

Taki ti je čovjek, koji sluša zaludne besjede, a ne će pravoga svjeta niti ljucke opomene.

30. Psi i lisica.

Nekakvijem psima zapane lavja koža, pa udri, da je drpe. Gledala to iz prikrajka lija, te će jim ova-

ko: — „E, junaci, da je on živ, upamtili biste, na vjeru, jesu li mu pandže oštrije i dulje od vašijeh zuba!“

* * *

Tko grdi velikaša, kad je propao, sličan je ovijem psima.

31. Pàs i zec.

Pàs se otisne za zecom. Stigne ga, ščepa i dobro očebrcne, pa će, da mu liže krv. Na to će mu zeko, kaonuti zabeunan (prestrašen): — „Moj lijepi gazda, rek' bi, da me prvo grizeš, kao, da sam ti dušmanin; a poslije me miluješ i celivaš, kao, da sam ti na srcu ležao!“

* * *

Taki je čovjek kosmata srca i pogane ćudi, biva, žali te pred svijetom, a tamo se u sebi naslađuje tvojoj nevolji i nedaći.

32. Trbuh i noge.

Trbuh i noge zametnu kavgu, pa ala, da karaju tko uzdrži čovjeka. Noge će ljutito i osorno: — „Da nije tu naše snage, a tko bi mu vukao čitavo tijelo?“ — A trbuh će: — „Tako je, ala leventluka (hvasta-

nja)! a, da vas ja ne hranim, tamo ojađele ne bi mi kaceknule (krenule se), a kamo li uzdržale kakva bremena jal' tereta!" —

* * *

Kad se spremaš na kakvu golemu rabotu, pa ako ti tu ne priskoči u pomoć kogod stariji i snažniji, ne ćeš ga, Bog i duša, na kraj s volovima, pa niti je tebi tu hara ni uhara.

33. Kuna i kokoši.

Nekako obazna kuna, da su se poboljele koke, pa će ni pet ni šest, nō navuci paunovo perje, te haj k njima na posjed. Stigla pred kokošinjak, pa će jim nazvati bóžju pomoć: — „Bog pomogô, koke naše, kako ste bône? Je li vam' na bolje?" — A koke će joj: — „E, bit će nam' kumice, baš bolje, al' kad ne bude tu te tvoje lijepe rilice!"

* * *

Ovdje ti je kuna slika i prilika licumjerca i himbena čovjeka.

34. Sunce i vjetar.

Zima i vrućina svade se, ej, Bože, da nigda tako,

te se zainade tko će od njih dvoje usilovati čovjeka, a da bi svukao odijelo. Uždije vihar, pa će žestoko, da korijepa visoke jele i kotrlja niz grohot kamenje. Kad bi zavila plàta vihra, čovjek bi se dobro uvio i zakukuljio u kaban, pa eto vihru, u svu tu silu i snagu, nije pošlo za rukom, a da bi čovjeku oteo haljine. — Kad se rasvanulo i udanilo, a sunce oskočilo, eto udarila zaparina, a tlo se usijalo (uprlilo), pa će ti tvoj čovjek od žestoke vrućine brže bolje svući kaban, gunj, a i dolamu, i prebacit će jih preko ramena.

* * *

Svaka ti je po naravi, te prolazi s vremenom, biva sila Boga ne moli, a Bog silu svu slomi.

35. Dva pijevca.

Pijevac će na pijevca, pa ti se baš junački operušaju. Jedan ti bogme izgubio, pa povio ono kusasta repa i bjež' onako iskljuvan i operušan negdje u ćošak, a onaj kavgadžija (nasilnik) veseo, kaonuti delija, uzletio na najvišu površnicu, stresô krilima, pa će ti kiridžijski (kao gončina) zakukurijekati. Onako se šepirio i delijao na površnici, al' eto ti jada. Uočio ga jastreb, shukao se, zgrabio ga, pa haj š njime u stijene.

* * *

Ako ti je Bog dao oku snage jal' dvije unče pa-

meti, nemoj mi se pilivaniti, jer vjere mi, hvališa ne goni vuka, nego miša

36. Vukovi.

Obaznali vukovi, da u nekakvoj lokvetini kiša pet - šest goveđijeh koža, a nitko jih živ i ne čuva. Oni ti se lijepo dogovore, a da polabaju ono vodurine, pa da razdrpe ka' braća raspištane kožurine. Zainadili se i udri, da se laba, sve dokle se naduli i pukli, a vode do dna ne polokali.

* * *

Taki su ti i neki šupljoglavci; biva, oni ti začnu kakvo djelo, al' sami, ne znadu što mu je potka, a što li osnova, pa se eto ne nadaju gdje će se nabasekati.

37. Guska i lastavica.

Guska će i lastavica u zajednicu, pa ti se združe i haj u pašu, na livadu. Eto ti ojednom lovaca. Lastavica, kaonuti malena i lagana, otprhne, a tvoju gusku lovci zatoče, ulove, te smaknu.

* * *

Tko se druži s družinom drugoga roda i plemena, a različite ćudi i imanja, bogme će i njega prije ili poslije zla sreća zadesiti,

38. Pàs i vuk.

Pàs gonio vuka, pa se banio, da je on jak i brz, i da vuk pred njim brže čisti i struže. To ti začuje tvoj vujo, okrene se, pa će onomu čovjeku: — „A, jadan ne bio! ne misli bolan, da se ja strašim od tebe; al' mene je nebore, strah od toga tu, što je s tobom, te hajka za mnom.

* * *

Diči se i ponosi domaćijem glasom i imenom, a ne tuđom slavom i kabanicom.

39. Dva psa.

Jednom pàs obaznao, da će mu gazda pirovati, pa će ti na poljanu (trg). Tu susrete drugoga psa, te će ovako: — „Čujder, pobro, sutra je u nas gozba; dođi i ti bolan k nama, a da bi se baš po zakonu prijateljski častili!“ — Onaj se pàs obeseli prijateljskoj ponudi, pa će ti s ortakom (drugom) u kuhinju. Odmah ti ga ondje upaze sluge, pa će ti zaupiti: — „Oš grivo! kis!“ — A jedan ne bio lijen, jamio ga za rep, pa će š njim preko prozora na drum. Tvoj ti pàs onako iz nebuha doletio na ulicu, prebrojio sve zvijezde i one-

svijetio se. Kad se malo razabr'o, onda će, da otresa ono prašine, a tuda će ostali psi, pa, kad ga ugledali onako poharana, ovako će mu: — „Ej, bolan, gdje si bio danas? Slobodno negdje na časti jali na krsnomu imenu; al' rek' bi, da nijesi izašao kud si ušao!“

* * *

Tako ti se zgađa bezobraznu čovjeku, koji se silom nameće, te je češće na sramotu potjeran iz družine, jali između braće.

40. Čovjek i dvije zmije.

Nekakav čovjek ugledao dvije zmije gdje se komešaju baš kao, da će se ujesti, a uz to eto ti i treće, da jih miri. Čovjek će onoj potonjoj: — „O ti šigo, migo, da nijesi grđa od njih, ne bi se bila slobodno među nje ni umiješala.“

* * *

Eto, tako će ti se sastati i opak čovjek vazda s družinom svoje fele (bagre).

41. Pàs i kokošar.

Pàs kinuo na komardi s kasapnice (mesarske klade) baš dobar kûs mesa, pa bjež' na rijeku, a da bi se

dobro poštapao (pogostio). Ugleda sebe u vodi, pa mu se pričini, po onoj slici, da je u vodi oboritiji komad, i svoga će ti hititi iz laloka. Zaleti se kokošar, te mu ga zgrabi. Pàs će ti brže bolje za onijem drugom; a da mu otme onaj kûs, al' tu ti ga je u rijeci. Povrati se, da bi barem jamio onaj kûs, što je ondje uz rijeku bacio, al' ni njemu traga. Onda će sam sobom: — „Nijedan ludov na bijelomu svijetu nije bio tako bez pameti kao ja, napokonje po me, jer sam hotio što nije bilo za me, pa sam eto ostao bez igdje ičesa!“

* * *

Tako ti se zgađa čovjeku, koji nije zadovoljan s ono malo svoga, sigurna dohotka, te ti ga baci u sampas, a da bi tražio štogod obilna i bogata, pa tamo on ostane bez igdje ičesa na tom bijelom svijetu.

42. Društvo vjera i nevjera.

Konj je bio sam na livadi, a uz to eto ti jelena, da mu čeplje pašnjak. Konj ti zavrti u glavu, da će ga pedepsati. pa će ti odmah po čovjeka. A tvoj će ti čovjek: — „Evo me, al' samo nek te zauzdam, pa, da na te uzjašem oružan!“ — Konj poslušao, a čovjek ga okročio, pa, da se osveti jelenu, bogme ti ga čovjek zauzdao i oteo mu zlatnu slobodu.

* * *

Rad inada, stotinu je jadā.

43. Lav i dva bivola.

Lav navali na dva bivola, te će, da jih shrva; al' se ono dvoje dobro pritisne uz liticu, pa čekaju, a da bi lav nasrnuo. Tvoj lav vidio, da ne može nikako na dvojicu; približio se k jednomu, pa će mu ovako: — „Ču li kumašine, ako pustiš, da ti stratim (obršim) druga, tebi je prosto i na vodi i na paši.“ — I tako ti ubije obodvoje.

* * *

Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.

44. Tri bivola i lav.

Živjela su složno tri bivola. Lav je na njih sve prezao, al' bilo uzalud. Dok su bili u slozi, nije bilo kud kamo, da jih osvoji; al' jih, zlo po njihovu glavu, zavadi, pa će ti navaliti šulakom (kriomice), te smaknuti jednoga po jednoga.

* * *

Tako ti je i u jakoj zadruzi, gdje se sluša domaćina; tu ti ne može neprijatelj; a kad je svak o sebi, jaoh, ti se kući i kućištu!

45. Magarac i lisica.

Združio se magarac i lisica, pa će zajedno u lov. U lovu ti nastupe na lava. Kad viđela lija, da joj se 'rđava piše, eto je pred lava, te mu obeća, da će mu predati magarca, a samo, da je pusti u miru. On joj i obećao. Tvoja ti lija nasukala magarca u klanac, a kad vidio lav, da je osao spućen, najprije će na lisicu, te će je zadaviti, pa onda na magarca.

* * *

Tko pod drugim jamu kopa, sam u nju pada.

46. Otac i sinovi.

Živjeli u neslozi sinovi nekakva težaka, te jih otac svjetovao na dobro, al' mu bili svjeti i naputci sve utamah. On ti promisli nešto drugo, te će jih jednom okupiti i svakomu će, a da bi donio po prutak. Kad nije nego to, a oni mu pogode, pa će ti starac uzeti ono pruća i ukitit će dobar svežanj. Nakon toga, on će ga svakomu sinu onako po redu, da ga ošešari, pa, da ga slomije. Svaki je kušao, al' uzalud. Kad viđeli, da jim je jalov posao, a oni će predati svežanj ocu. Tvoj ti starac odriješi ono svežnja, pa će ti prut

po prut lahko prelomiti. Onda će jim ovako: — „Tako ti je i s vama moja djeco, ako budete složni, neprijatelj vam' neće ni ubah nahuditi; a, ako budete nesložni, baš u inadu, lahko će vas oboriti tuđa sila i prevara."

* * *

Na složan narod ne može neprijatelj, a kad je nesloge, tu ti nije naroda niti prilike od naroda.

47. Pàs, pijevac i lisica.

Sprijatelji se pàs i pijevac, pa će onako po svijetu. Jednom ti zamrknu, te se zaklone u gustinu šume i pijevac će ti. po običaju, na dub, na granu, a pàs ispod duba u duplje. Ondje se potulušili, a kučak zavr'o se i zatljao (onako u kolaču). Cikla i zora, pa ti pijevac, ka' i vazda, dobro zakukurijekao. To začula lisica i prismaglo joj srce za kokotom, te će ispod stabra: — „Baš u dobri čas! To si mi ti lijepa i korisna životinjice! Danu se doli, bolje po te, a da bi zajedno pripjevali jutrnju i lijepo se porazgovorili?" A pijevac će joj: — „Tete, gleni bôna, ondje u duplje ispod duba, pa mi zovni vratara!" — Lija pokomolila, a da ga zovne. Tvoj ti kučak nahripio, ščepao liju. te je razdrpio.

* * *

Ovako se zgađa i himbenu varalici; biva on ti lija dokle dolija, al' se jednom namjeri na majstora, te ga plati po devet zakona.

48. Lav i medvjed.

Lav i medvjed ulove jelenče, pa ti se š njega i posvade. Nasrne jedan na drugoga, te se tako nagrde, da su jim se modre svijećice vile ispred očiju i ležali su na pola duhati. Eto ti i lisice, pa jih ugledala onako izmrcvarene, a uz to između njih i preklano jelenče. Onda ti se ondje lijepo ušuljala, jamila jelenče, te š njim bjež'. Spazit će to i dva ortaka, a ne mogu ni s mjesta, te će žalosno: — „Ej, jadni ludovi, što smo se za lisicu mučili i za nju se do mrtve kože izmlatili!" —

* * *

Ovako ti je u družini i u narodu, jer gdje se dva inade, treći se na njihovu sramotu hrani i kobači.

49. Lav i divlji prasac.

O iljinštacima eto ti na studenac lava i divljega praca, a da bi se napojili. Zainade se tko će prvi, pa udri ljutito jedan na drugoga. Malo ti oduše, te jim

se dade pogledati, a kad tamo oko njih jato jastreba, te čekaju tko će od njih dvojice obršiti, a da bi mu iskljuvali ono izmrcvarene lešine. Ostave ti se, kaonuti pametni, neprijateljstva, pa će ovako: — „Bolje, da smo ti mi u prijateljstvu, a ne za obrok jastrebima i gavranima.“

* * *

Pametniji popušta, pa je tako vazda mira među bračom i družinom, te ne može na njih tuđin ni opepeliti.

50. Putnici i makljen.

Neki će ti putnici, o iljinštacima, onako umoreni i zapijehani, preko puklo podne, ugledati makljen, te će poda nj, a da bi u onoj hladovini opočinuli. U onako divnu plandovištu, uhvati jih rastezavica i zijehavica, te će eto ovako: — „Moj Bože, zaludan ti je ovaj štabar! Na njemu nigda voćke!“ — Začuje makljen, pa će ovako: — „Neharna čeljadi! privriježio sam vas i povratio vam' život, a vi ćete tamo meni, da sam uzaludan!“ —

* * *

Neharan čovjek nije nigda zadovoljan, te dobročincu vraća zlo za dobro i u obraz ga grdi.

51. Pijevci i prepelica.

Neki je čovjek imao doma pijevaca, pa će ti uz pijevce dobaviti i prepelicu. Oni su je nijedne vjere kljuvali i tjerali. a ona se tužila i jadikovala, al' je mislila, da je tako muče što je ptica iz drugoga jata. Skuči se u ćošak (ugao). pa se ondje nekako potuli. a da gleda što će tu biti. Kad eto ti pijevci se i između sebe biju i kljuju. Tvoja se prepelica utaži, pa će ovako sama sobom: — „Bogme ti se neću žalovati, jer viđu, da su pogani. te se pusto i sami tamo oni kljuju i mrcvare.“

* * *

Opaku čovjeku 'rđava ćud ne daje mira, nō traži zadjevice i između rođene braće na svomu ognjištu.

52. Lovac i prepelica.

Lovac uhvati živu prepelicu, te će, da je zaduši, a ona će mu uz naricanje: — „Pušti ti mene lovče, a domatat ću ti dosta prepelica!“ — A lovac će joj: — „Sad ću te baš rađe pogubiti, kada si krvava srca, te misliš opako, da izdaš rođenu braću!“ —

* * *

Dosta je tijeh izdajica kao prepelica, pa eto pošten neprijatelj mrzi jih, te jim neda ni života.

53. Vukovi i psi.

Vukovi će psima: — „Vi ste nami taci ter jednaci, pa zašto se, jadni ne bili, s nama ne pogodite, kaonuti prava braća? Mi se u ničemu ne razlikujemo, nō to toliko u ćudi. Mi smo ti, kao na jednu riječ, slobodni, a vi ste podložni čovjeku, te mu robujete. On vas bije, meće u sindžir (gvožđa), pa eto valja, da mu na sramotu čuvate ovce; a kad tamo on blaguje, vami će samo pomaknuti po koju kost. Danu uradite po našu: predajte nam' stado, pa će nam' to biti bracka napolica, te će se blagovati do mile volje, baš dok u grlu cic!“ — Tako ti psi i urade, a vukovi će na njih prve, te udri, da se drpi.

54. Vukovi i ovce.

Reku vukovi ovcama: — „Zašto se mi ovako nestano i ljuto gonimo? Tomu su eto krivi oni okrutni i nevjerni psi, te, kad nas spaze, nahripe ti, a mi njima ništa, pa nas gone na pravednu Bogu. Potjerajte jih, bolje po vas, pa se pomirimo i budimo u skladu!“

— U zao čas, to ovce i poslušaju, biva otjeraju pse, pa tako nesretnice, bez ikakve zaštite, baš žalosno izginu.

55. Vuk i pastirče.

Vuk je pristajao za stadom, pa nije o glavi ni radio ovcama. Čobanče (pastirče) se s prva od njega čuvalo, kaonuti od neprijatelja, te bi ga pogledalo mrko. To trajalo nekoliko, a vuk svēdno za ovcama, pa, da je i jedne očebrcnuo (prihvatio zubima). Čobanče pomisli, da mu tvoj vujo ne radi o zlu, nō, da jih lijepo pazi, pa će ti sa stanova za poslom u selo, a vuka će ti ostaviti sama samcata, da mu pripazi na ovce. Eto baš zgode za vuka. On će ti ovcu po ovcu za grkljan, pa jih dobar dio i prikolje. Kad se povratilo čobanče, a što bi od ovaca? Tad će sam sobom: — „Ovo mi se i htjelo! Pa zašto si polumoždaniče (tuknuti čovječe), predao ovce vuku?“ —

56. Lisica i kokoši.

Lisica obazna, da su se u nekakvu dvorištu pobolile kokoši, pa ti se dotuli, to, kao, da je vrač (liječnik), te će z dvora: — „Kako ste mi bône?“ — A ko-

ke će: — Bogme dobro, a samo da nam' tu odmah s mjesta čistiš!" — *)

57. Pastijer i vuk.

Pastijer nađe vučića u ložniku, izvadi ga, pa ga odgoji uz svoje vaške (pse torare). Vuko brže ponaraste, te je bio ka' i pas. Kad bi divlji vuk kinuo ovcu, tvoj bi vujo za njim u potjeru s ostalijem psima. Kad ga ne bi stigli, psi bi se povratili na tor, a pitomi vuk bi svēdno tjerao onoga pustahiju. Ne bi ti sustao dokle ga ne bi dostignuo, pa bi onda, da dijeli š njime ono šićara (plijena). Kad bi se sit napucao, ni luka ijo, ni lukom vonjao, eto ti ga k ostalijem psima. A kad ne bi vuk po vragu odvukao ovcu, on bi je kriomice ščepurio, pa bi je kao brat podijelio s psima. Eto i pastijer nekako doznao za taj ciganluk, uhvatio ga, pa objesio o dub, baš, da ondje lipsa, a da to vidi, za izgled, malo i veliko.

58. Pastijer i mesar.

Pastijer će i mesar zajedno pješe. Ugledaju ti uz put baš dobro jagnje, te se izlučilo i izgubilo iz stada.

*) Viđi basnu 33.

Oni će za njim, a jagnje će jih upitati tko su i što su, a da bi znao komu će dobrovoljno u šake. Kad je obaznao tko su i što su, pođe k pastijeru, a mesaru će: — „Ti nas kolješ, ti si krvopija! Mi se bolje pogađamo s ovijem čovjekom, te jaganjcima njegova ćud i zanat prija."

59. O r a o i l a v.

Doleti orao uz lava, pa će mu, da bi se pobratimili. A lav će: — „A zašto ne bi? Al' mi kaži pravo, da ne ćeš pobjegnuti, kaonuti brži, i da me ne ćeš izdati; a inače, kako ćeš, da se u te pouzdam, jer, kad si mi od teške potrebe i od pomoći, ne bi znao gdje si ni kamo si?" —

60. M a g a r a c i l a v.

Divlji će magarac s lavom u lov, biva on brz, a lav jak i snažan. Kad se lova nalovilo, tvoj će ti lav razdijeliti na troje, pa će zbilja: — „Evo, ovo je dio meni, kao kralju zvjeradi, drugi dio kao tvomu drugu, a treći dio, ako brže ne pobjegneš i ne pustiš mi ga, Bog i duša, baš će te skupo stati!" —

61. Lav, magarac i lisica.

Lav, magarac i lisica zajedno će u lov. Ulove baš dosta divljači. pa udri, da se vuče. Lav će magarcu, da bi on to kako valja podijelio. Magarac lijepo razdijeli na tri dijela, pa ti zovne, a da bi svaki od družine uzeo svoj dio. Na to ti se lav, ej, bože, razljuti i razdrpi u žestini magarca. pa onda naredi lisici, a da bi opeta dijelila. Tvoja ti lisica sa strane sve metne na stog, a za sebe će nešto malo, da kažem bolje, ni malo. Na to će joj lav: — „Tko te je naučio tete, da tako lijepo dijeliš?“ — A lisica će: — „Naučila me bogme magarčeva glava i zlosreća!“ —

62. Lav i pliskavica.

Lav će preko obale, pa ti ugleda pliskavicu gdje se prebacuje po vrh mora. On je pozove, a da bi se združili i sprijateljili, biva ona kraljica morskoga živoga, a on kralj gorske zvjeradi. Pliskavica će na to dobrovoljno. Malo vrijeme za tijem postajalo, a tvoj ti se lav zaratio s bivolom, pa će ti u pomoć pliskavicu. Hotjela je pliskavica, a da mu baš junački priskoči. al' kako će iz mora? Lav je korio, da nije na vjeri, a ona

će mu na to: — „Ne ljuti se bolan na me, nego na pustu narav, te me učinila morskom životinjom i uskratila mi na kraju tu silu i hitrinu!“ —

63. Ljutica, vodenjača i krkatice.

Ljutica doplazi do studenca, a da bi se napila. Tu je bila i zmija vodenjača, te joj to zabranila. Ljutila se, da joj drûga nije zadovoljna s hranom, pa hoće, da i njoj otimlje. Užestila se ta svađa, pa eto jih, da se pobiju. Tko bi koga pridobio na boju, uživao bi i zemlju i vodu. Utanačio se i rok, pa će ti krkatice (žabe), kaonuti neprijateljice, te mrze zmiju vodenjaču, sve k ljutici, a da je osokole na boj. Obećaju, da će i one kidisati na vodenjaču. Eto ti i megdana, da se dijeli, pa ti ljutica navali na vodenjaču i š njom se dobro zubne i uvije, a uz to će krkačice, — ne mogu drugo, — da se na vas glas krekeće. Predobije ljutica, pa ti žestoko ukori krkačice, jer su obećale, da će u pomoć, a kad tamo one, ni stupile u boj. Na to će krkačice: — „Ti sama znaš predobro, da se mi ne družimo, a da se junački otmemo, nō samo, da dobro krekećemo!“ —

64. Dva prijatelja i medvjedica.

Zajedno su putovala do dva prijatelja. Oni u riječi, a eto ti prama njima medvjedice. Jedan ti se od te dvojice džahne (prepane se) i džipi (brže se popne) na stabar, te se ondje zguri u grane. Onaj potonji vidi na čemu je, biva, da ne može, da joj sam samcat odoli, a ni da pobjegne ispred zvijeri. Prevali se po tlima i ušuti ka' zaklan. Eto ti i medvjedice, ponjuši ga, a on dušu u se, pa ni u nos. Medvjedica ga dobro obonja (kaže se, da ta zvijer ne će crkotine), te će mirno prijašnjijem tragom. Kad se dobro poodmakla, prvi će sa stabla na tle, te upita prijatelja: — „Što ti je prišaptala medvjedica.“ — A tvoj čovo: — „Kazala mi je, da ne putujem, kao do sada, s prijateljima, te ne znadu, da se složno opru, baš kad smo to u pogibelji.“

65. Dva putnika i sjekira.

Dva putnika išla zajedno, pa ti jedan nađe sjekiru i ovako će drugu: — „Danu viđi bolan, što sam našao!“ — Na to će prijatelj: — „Ne kaži nebore, *što sam našao, nego što smo našli.*“ Nakon toga, eto ti nekakvijeh ljudi, te su bili izgubili onu sjekiru. Kad

je ugledaju u onoga putnika, na njega će, te udri, da ga ruže i u obraz lupežaju. On će drugu: — „Druže, bogme poginusmo!“ — A tvoj će mu prijo ka’ s maloga prsta: — „Ne kaži pobro, sada poginusmo, nego poginuo sam. jer kad si ono našao sjekiru, radosno si zavikao: *našao sam je, a ne našli smo je!*“ —

66. Pȁs i konj.

Pȁs je prebivao u konjušnici i žderao ječam. što je ondje bio, pa konju nije dao ni zrna. a išlo je baš po naravi i po zakonu, *da to jadan konj zoblje!*

67. Lisica i drača.

Lisica, a da džipi (preskoči) preko plota. omalo, da se ne strmoglavi niz urvinu. al’ se brže bolje prihvati za crnu draču. Dobro ti se nabode, pa će drači onako u onomu jadu: — „Jao meni! ja k tebi, a da mi pomogneš, kad tamo, zlo po me, gore s tobom nagraišem.“ Na to će joj crna drača: — „Baš nijesi moja tete, ugonenula, a da se mene prihvatiš, jer ti se ja obično, prihitim za svaku stvar!“ —

68. Vojnik i vlasulja.

Jezdio ćelav vojnik, a jadniku bila na glavi vlasulja. Puhne vjetar, pa mu odnese s glave vlasulju, a na to će ti sva družina, da se grohotom smije. Zaustavi vojnik konja, pa će ovako: — „Nije baš čuda, da bježe kose, te nijesu moje, jer su eto ostavile i glavu gdje su bile nikle!“ —

69. Bor i klini.

Nekakvi drvari sjekli bor, pa od istoga bora načinili kline, a da ga prije rascijepe. Jadao se bor, te će ovako u tuzi: — „Nije mi žao na sjekiru, što me udara tuđijem rukama, al’ mi je teško žao na ove kline, koji me cijepaju, a tamo su oni nesretnici eto postali od mene!“ —

70 Ćumuraš i perač.

Ćumuraš (ugljenar) susrete perača, pa će mu, a da bi š njim stanovao u istoj kući. Na to će mu perač: — „Ne mogu brate, nikako!“ — A ćumuraš će:

— „A zašto ne ćeš?“ — Odvrne perač: — „Ja bih brate, bijelio, a ti bi mi to gario, pa bi tu bio uzaludan posao!“ —

71. Rijeke i more.

Sastanu se rijeke, te će, da se potuže na more, biva, da one lijepo dolaze k njemu slatkijem i pitkijem vodama, a kad se tamo one, žalosne rijeke, š njim pomiješaju, eto se osole, te ne valjaju za piće. A more će jim u brk: — „Vi, kad ne ćete, da Vas solim i štetim, a onda ne iđite k meni!“ —

72. Težak i more.

Neki težak uvrti u glavu, da će na more i da će postati pomorac. Proda ti ono svoje baštine, te se nakrca smokava i odjedri niz more debelo. Uždije oluja, lađa se izvrati i tako ti tvomu težaku sve propane, pa će jedva jedvice gô i bos na kraj. Prošlo od toga nekoliko doba, more se utišalo kano ulje, a težak još piljio u pučinu s igala. Tuda naljeze nekakav čovjek, te će, da se divi onoj morskoj tišini. A na to će mu težak: — „A znaš li prijatelju, zašto je tako tiho ono more? Vjere mi, još želi smokava!“ —

73. Utopjenik i more.

Nekakva utopjenika izbacilo more, te je onako u mrtvilu ležao na žalu. Kad se osvijestio, navalit će, da kune i u kam tuče, biva, da je more varalica i crna izdajica. Na površini je tiho, pa kad čeljade domata, onda udari na valove i sve proždre. Na to će mu more: — „Prijatelju, ne ljuti se na me, nego na vihrove! Ja sam ti po naravi, kako eto i sam vidiš, tih kao plodna godina, ali ti pusti vjetri navale na me, pa me uzmute i ražeste!“ —

74. Zapornjača i zid.

Rastresla zid zapornjača, to zatvaranjem i otvaranjem, pa će tvoj zid, da se ovako jada: — „U čemu sam ti zgriješio, a u čemu te uvrijedio, da mi sve ovo radiš?“ — Na to će mu zapornjača: — „Nijesam ti ja tomu kriva, nego naš gospodar, te svaki čas zatvara i otvara, pa mene poteže!“ —

75. Lončar i magarac.

U nekoga je lončara bilo u dućanu svake lončarije, biva džarica, lončića, baš svega, do zemljanijeh likova, U dućan će magarac, te će, ne bi rekao: što bi! — porazbijati gubicom i kopitima silu božju toga lončarskoga posla. Lončar će gončinu na sud, a da bi mu platio tu golemu štetu. Kad bi ga tkogod uz put upitao: — „Što ćeš na sud?“ — A na to bi gončina: — „Tužen sam brate, baš s toga, što je magarac bio u lončara na posjedu!“ —

76. Lovac i ševa.

Lovac zapne mreže, a da bi nahitao pticā. Spazi ga ševa, pa će mu iz daljega: — „Što tu lovče, radiš?“ — A lovac će: — „Evo ptičice, gradim grad!“ — Reče, pa se nekoliko odaleči i sakrije. Jadna mu ševa povjeruje, pa će ti odmah ondje u ogradu, da kljuca. I tako ti upane u mrežu. — Pritrči ti lovac i uhvati ševu, a ona će mu ovako: — „Ako su ti čovječe, svi taki gradovi, te jih gradiš, u vjeru ti se kunem, da ćeš u njima imati baš silu božju stanovnika!“

77. Težak i lelek.

Neki težak zapeo na košu kličke (zamčice) u polju, a da bi uhvatio kakvu gusku i ždrala, jer mu zobali sjeme. Uz guske i ždrale upane i lelek (róda), = štrk a smičac mu slomije nogu. Ovako će ti tvoj lelek, u krvave suze, težaku, a da bi ga pustio: — „Otpusti mi ovu grehotu, molim te, da bi živ otišao. Smiluj mi se barem otrgnutoj nozi, a eto vidiš, da sam ištom došao u polje, pa ti ja nijesam ždrô, nō hadži-lelek, ptica baš milostiva, te se srčano brigam za oca i majku i vazda sam jim u pomoći u njihovijem potrebama!“ — A težak će u kratko: — „To ti ja sve vjerujem, a nijesam ti nevješt, dobro te poznam; al' sam te š njima ulovio, pa ćeš bogme š njima i poginuti!“

78. Vuk i jagnje.

Vuk nabasa na izgubljeno jagnje. Nije hotio na nj iz nebuha, nō namislio, da ga ruča, kako se ono kaže, uz sto dobrijeh razloga. Naj prije će ovako: — „More bre, odavna li me ružiš!“ — A jagnje će uz plač: — „A kako hoćeš, striko vujo, kad me nejačka mati ištom jučer ojagnjila!“ — Vuk će: — „E, mom-

će, zašto paseš na mojoj livadi?“ — A jagnje: — „A kako hoćeš, kad joštera nijesam počeo ni da čupkam travu!“ — Vuk istanova: — „Ti mi se još napajaš na studencu!“ — Na to će jagnje: — „A što ćeš za Boga, kad se još nijesam ni prihitio vode! Hranim se i napajam majčinijem mlijekom!“ — Dodije se vuku, zgrabi ga i ždrokne, te će u sebi: — „Slabe su ti bagoče (kosijeri), al' lijepo gigićeš i razložiš na moje besjede, al' ti ja ne mogu dalje na sresrca (u žežinu)!“

79. Lovac, prepelica i pjevčić.

Lovac gotovio za večeru zelja, a u to mu banuo prijatelj. Nije imao letušta, a da bi mu ponudio večeri, jer vas božji dan nije ulovio ni cigle glave. On će ti, da zakolje prepelicu, a bio je spitomio za mamak. Ona će ovako, da ga kumi i moli, da bi je ostavio živu: — „Što ćeš ti u lovu s mrežama bez mene? Tko će, da ti dovabi jato ptica?“ — Lovac se ostavi prepelice, a uhvati pjevčića. Tvoj će ti pjetao na vas glas, da se tuži: — „Jadan čoče, ako me zakoljeń, a tko će ti prepjevati zoru? Tko će te buditi, a da bi za poslom?“ — Na to će mu lovac: — „To je bogme sve dobro i pošteno, al' mi je eto večeras potreba, da štogod pripremim za večeru!“ —

80. Lupeži i pijevac.

Uvuku se lupeži u nekakvu kuću, a tu ne bilo drugo do pijevca. Ujagme ga, pa će dalje, da štogod ušvinu (ukradu). Vidio pjetao, da mu nije druge i što ga čeka, pa će ovako lupežima: — „Nemojte prijatelji, puštite me za Boga! Koristan sam ljudima, jer jih budim u gluho doba noći, a da bi na rabotu!“ — A oni će: — „Baš ćemo te za to zaklati, što budiš čeljad, pa nam' nijedan skote, ne daš, da bi za našijem poslom!“ —

81. Lisica i pijevac.

Lisica uhvatila pijevca i hotjela, da ga pojede, al' uz kakav dobar razlog, pa će ovako: — „Ti šeprtljo, mučiš čeljad kukurijekanjem i ne daš jim ni staka mira!“ — A pijevac: — „To radim za njihovu korist, a da bolje raboću!“ — Opet će lisica: — „Ti bogme vele zadijevaš druge pijevce, pa kad se š njima uhitiš, eto jih isperušaš do mrtve kože!“ — Na to će pijevac: — „Viđu, da ti mrziš na naš soj, pa će ti biti draže, a da se mi vršimo ka' neprijatelji.“ — Prihvatit će lisica: — „Ti mi sve lijepo i zbilja govoriš, al' ti ja neću, da postim!“ — To reče i pojede ga.*)

*) Viđi basnu 78.

82. Vuk i koza.

Vuk ugledao kozu uvrh urvine i nikako nije mogao do nje, te će joj milostivo: — „Sađi doli, jadna jadnice, jer ćeš se slomiti niz te vrleti! Ovdje ćeš se po livadi napasti svake lijepe travice!“ — A koza će mu: — „Ej, znam dobro, striko, da ti za me ne tražiš dobre paše, nō sebi mastan zalogaj!“ —

83. Medvjedica i lisica.

Jednom se medvjedica hvalila i banila, da nijedna životinja toliko ne voli čovjeka do nje, jer ti ona, kako se kaže, ne jede niti ljucke strvine. To začuje lisica, osmjehne se, pa će joj ovako: — „Da Bog da, da bi ti jela mrtvace, a ne kretala žive!“ —

84. Miši i macan.

U nekakvoj se kući ugnjezdilo mišā na pasje prićeseke. To dočuo i macan, pa eto i njega, da mišima vodi kolo i ala, da jih nemilice gnjavi. Vide ti tvoji

miši na čemu su i da jim nije kurtarisanja (spasa), pa će ti ovako u vijeću: — „Bjež' tko je mišjega soja kroz budžake (šorte) pod zemlju, jer ćemo ti svi ludo izginuti; a macan, Bog i duša, nikako ne dolazi onamo, pa smo ti eto u budžacima ka' bubreg u loju!“ — Rekoše, ne porekoše. Tako nije mogla nikako mačka, a da se dočepa ni cigle mijine džigerice, pa će ti mačke udariti u ovu lukavu englendu (domišljatu šalu): — macan će ti kod mitoglavca uz plani, pa ti se ondje prevalio baš kao, da je mrtav, a da bi primatao miša. U to ti poviri iz rupe miško, pogleda ga, nasmije se ispod brka, te će ovako: — „O ti macane, koprcane, bio nam' živ ili mrtav, mi te nigda za nigda ne tražimo, saklonio nas Bog i Bogorodica!“ —

85. Krijes i lisica.

Krijes (čvrčak) je čvrčao uvrh kruške. Lisica će, da ga proždere, pa ti se dotuli ispod stabra. Stane, da osluškuje, baš kao, da se divi čvrčkovu pjevanju. Ovako će, da ga zove: — „Danu čuj, bolje po te; sađi, hotjela bi, da te vidim iz bližega, a kad onako divno i ugodno pjevaš? Baš te slušam od milinja i radosti po vaš božji dan!“ — Krijes pozna po besjedi, da se tu radi o prevari, te će ovako: — „Puno se varaš, te misliš, da ću ti saći. Odavna sam ti naučio, a da se

čuvam od lisicā, baš otkada sam vidio u tijem pećinama, gdje su lisice, dosta opnicā nestašnijeh krijesova!“

86. Lav, košuta i lisica.

Razbolio se lav i ležao u pećini. S lisicom je češće do tada šurovao ka’ jaran (prijesni prijatelj), te će joj u svojoj muci: — „Čuj seko, ako želiš, da ozdravim i da ti još poživem, domataj mi iz prodoline, gdje pase, ono ljepušaste košute. Domami je lijepo, bolja za te, kako ono ti sama znaš, jer mi se baš rači, da joj pojedem furdu (drob) i srce.“ Oprući ti tvoja lija, te ugleda košutu. da onako skakuće po šumi, a da je baš divno pogledati. Javi joj se, te će joj ovako: — „U dobar čas! Ti znaš kćerce, da mi je naš kralj u susjestvu, pa eto se jako pobolio i sad ti je baš na umoru. On se jadan zabrinuo komu će zapasti ono njegova kraljestva. Sve kuka sam sobom: — „Da bi ga ostavio divljemu prasetu, on ti je neharan; da bi medu, lijenčina je do zla boga; da bi pardosanu, srdit je, a tigar je šarbasta oholica; pa je eto najbolje, da baš kraljuje košutica, te je dostojna te velike časti, biva lijepahno je živo, dočeka staru starost, a uz to joj se smiču od straha ispred rogā zmijurine, e bi rekao: nȃ začarala jih je.“ — Pa će ti joj teta još poljepšati i udariti po koju lukavu deku: — „A kud ćeš bolje

sreće? ti si mi kćerce, odabrana! Srećne li mene starice, da sam ti prva donijela taj radosni kolač! A sad ću opet k lavu, da me po čemu ne bi tražio, jer ti ga ja u svemu svjetujem. . . . Danu, bolje po te, od mene ti luda svjeta, pođi ti glavom i pričekaj, a da se kralj prestavi u drugi život, slobodno to ti je zgodnije!"
Kad začuje košuta lijine besjede, (a ne zna kukavica, da ono ona masti), uzvrpoli se i uzdigne joj se repica, pa ti zapraši do pećine i onako će ti visoke glave, šta jadan, pred lava, a ne bi ni promislila što će ni kako će. Lav će je primiti dobrovoljno uz veliko veselje, te udri, da je svjetuje, da nigda tako, to dokle je zaslijepio i prevario, da bi se povratila. Drugi se put još bolje približila i lav je uhvatio, te će ti joj na obroku šmrknuti mozak, drob, kosti, biva sve će ti ždroknuti do mrvice, osim moždani. To je gledala lisica, pa će ti, ka'nuti potramnjak, kinuti moždani, što su nekako pale, pa će ti jih pojesti, a da se nije barem zaludu mučila.
— Kad ti lav sve proždere, onda će se obazrijeti i na moždani, a lisica će mu iz daljega: — „A šta misliš bolan? U košute ti nije bilo moždanī, a da je imala i pô prsta, ne bi, Bog i duša, do dva puta bila došla lavu u pandže!" —

87. Zmija i lisica.

Ljutica (zmija) plovila niz rijeku na naramku (svežnju) crne drače. To gledala lisica, pa će joj doviknuti: — „E, kršna broda uz kršnijega kapetana!“ —

88. Zmija i težak.

Zmija plazila po tlima, pa upekla težakova sina. Otac je naricao za sinom, te će ti u onomu jadu i čemeru zgrabiti sjekiru, a da čeka na tetišu zmiju, e da bi je ojednom smirio. Ljutica (u kam se uprla) pomoli glavom, a tvoj će ti težak ozgar sjekirom, al' je u zao čas ne zgodio, nō odvalio dobru okresinu s griže. Ne može joj eto ništa, pa će nekako kao u stravi: — „Čuj de, šigo — migo, što bilo, da bilo! ne jedi se niti srči, pa hajmo, pomirimo se! — „A ljutica će: — „Ni ja k tebi ni ti k meni nigda za nigda, to dok je meni na očima ono prebijene stijene, a tebi nebore, djetetova kača i lopata!“ —

89. Lisica i jež.

Lisica upane u nekakvu jarugu, te nije mogla nikako, da izađe. Uz to na nju navalili obadi, te udri, da je pecaju do krvi. Eto ti tuda odnekle ježa, pa će ga zaboljeti u srcu, da tako teta lija od bolesti broji zvijezde. Ovako će joj: — „Hoćeš li jadna, da ti isplašim to nemilijeh obada, jer su ti eto svu ispili krv?“ — A lisica: — „Ne ću brate, nikako!“ — Jež će: — A zašto ne ćeš jadna ne bila?“ — Odgovori lisica: — „A kad ti je milo, eto zato: — Ovi su se obadi našmrkali baš do mile volje i sada po manje bodu, a da jih ti rastjeraš, odmah će drugi na me, pa onako žedni i lačni, bogme će mi posisati sve do kapi krvi!“ —

90. Lav, vuk i lisica.

Lav omatorio i onako bolan ležao u pećini. Dolazile su životinje u kralja na viđenje, a nije bilo samo lisice. Vuk ne bio lijen, pa će ti u zgodan čas tužiti lisicu, biva, da ona ni malo ne mari niti cijeni kralja sve zvjeradi, te se eto nije ni potežila, a da bi ga pregledala. Vuk bio još u riječi. a u to eto ti lisice, te je čula i one zadnje besjede. Lav započeo, da se u

sebi grize i ljuti na lisicu, al' će ti ona brže bolje pitati u lava jeli testir (dopuštenje), da se opravda, te će mu umiljato: — „A tko se, mili gospodaru, od svijeh životinja, te su došle k tebi, toliko za te pobrinuo, a da ti bude u ime božje na bolje, do mene, tvoje poslušne služice? Obila sam jadna jadnica sve četiri gore, da ti tražim lijeka u zlu dobra, pa sam se eto teškom mukom i domislila kako će ti na bolje..." — Još sve ne izustila, a lav će brže bolje iz nebuha: — „Kaži bôna, kakve su to vračarije?" — Lija će mu zbilja i postojano: — „Gospodaru, nema ti svetijega lijeka do vučije kože, kad se ono sadere sa živa vuka, te se duhata privije na bolećicu jali na udarac!" — Pa će ti do malo vuku, napola odrtu, baš, kad mu valjalo lipsati: — „Ej, moj pobro, nije mi te žao! Kad zborimo svomu gospodaru, ne treba, da ga uskamo na zlo i da tamo njega potičemo, da se ljuti i da mrzi slabije, nō da bude dobrostiv i milostiv prama svakomu!" —

91. Lastavica i zmija.

Lastavica svila gnijezdo pod krovom suda, pa tu izlegla i ptiće. Tu ti doplazi zmija, te joj proždere nejake igličare. Kad se majka povratila, a našla izpražnjeno gnijezdo, u teški će plač i lelek. Tješila je druga lastavica, baš kako je bolje mogla i srce je nadisalo, to,

da se nije njoj samoj ta nesreća zgodila, da je tako nemilo prihalila (izgubila) lastaviće!“ — A ucviljena će lastavića: — „Ni pô jada moja seko, što mi je tako nemilice nestalo tužne dječice, al' me to peče i boli, da me je ljuta ljutica ucvjelila na onomu mjestu, gdje se brane uvrijeđene sirotice, te se utiru suze nevoljnicima!“ —

92. Starica i vrač.

Neku su staricu boljele oči, pa će ti po vrača (liječnika), a da bi je izliječio. Ovako će uglaviti za platu, a to pred ljudima: — „Ako me ozdraviš, platit ću ti baš kako treba, a ne ozdravim li, nitko nikomu, pa mirna krajina!“ — tako ti se uvjetuju. Vrač ne bio lijen, nō će ti svaki dan, da liječi tvoju babu, al' će uz to svaki put kinuti po gdješto iz kuće i odvući doma. Ne prošlo vele doba, a baba eto i progledala. Liječnik će po platu, to kako su se pogodili. Starica je viđela, da Bog pomože, al' nije *viđela* po kući ni mrvice pokućstva. Vrač joj udario vile za vrat, a da bi mu platila, al' će ona, da ne da ter ne da, te će tako i do suda. Ovako će starica pred sudom: — „Presvijetla pravdo, što kaže ovaj čovjek istina je ka' Bog na nebu! Obećala sam jadnica ka' obećala, biva, ako budem *viđela*, da ću mu platiti i preplatiti, a ako ne budem *viđela*,

onda ja njemu ni pare! Sad čuj, pravedni sudijo, on kaže, da mi je iscijelio očinji vid, a ja ću mu ubah, da to nije istina, jer, Bog i duša, kad sam ono bila slijepa, dobro sam eto *viđela* po kući ono svoga siromaštva, a sad kad sam ozdravila, kako to on kaže, *viđu*, crna kukavica, da nema nigdje ničesa, te bi mogao slobodno po kući vući i crnu draču!" —

93. Neharan težak i psi.

Udarila čiča zima i glad, da Bog ukloni. Porodica nekoga težaka bila daleko od svakoga kućišta, pa je zatiještila 'rđava godina onako bez hljepca kruha. Da ne bi skapali od gladi, a oni ti jadni pojedi ovce. Uz to još zima ne popušta, a oni će pojesti koze. Nakon toga sve puca od zime, glad baje iza vrata, a tvoj će ti težak zaklati i vola za oranje. Na to će kazati vaške, jer se eto svakomu 'rđava piše: — „Bjež'mo braćo, ako Boga znamo! Kad je domaćin nemilostiva srca s vôcima, hraniteljima, a što će onda. žalosna nam' mati, da uradi s nama pudarima?" —

94. Konjuh i konj.

Konjuh (konjušar) je otimao konju zob i prodavao je, a uz to gladna konja dobro kašagijô (timario) i miljušio. To se dodijalo konju, pa će ovako tvomu konjuhu: — „Ako hoćeš moj prijatelju, da budem baš krasan i čil, a ti mi ne diži iz jasala to malo zobi!“

95. Pastijer i ovca.

Pastijer strigao ovcu i pričupio je do kože. To jadnici dotužilo, pa će mu ovako u teškoj muci: — „Ako hoćeš samo vune, a ti strizi malo u više; al', ako ti treba mesa, onda me slobodno zakolji, da tako barem ne brojim zvijezde prije smrti! —

96. Magarac i vojaci.

Nekakvi vojaci imali magarca, te na nj tovarili prtljage, biva što mogao i ne mogao vući. Ono će ti bijedno živinče uz put crknuti od krvava truda. Nakon toga nemilostivi će ga vojaci odrijeti i kožu će raspeti

na *daboše* (bubnjeve), pa udri uz bubanj pred družinom. Drugi će vojaci mimo četu, te će joj doviknuti: — „A kamo vam' junaci, magarac?“ — Odvrnut će: — „Crknuo je lijenčina, al' nije druge, eto mu i mrtvu batinā, da jih baš nije uhvatio toliko ni za života!“ —

97. Pastijer i dva vučića.

Neko će ti čobanče dignuti s lože dva vučića, te će jih lijepo odgojiti. Sam će sobom: — „Kad mi podrastu, bogme će mi čuvati ovce, a gdjekoju će ovcu kinuti i susjedu, pa meni koristi na obje strane!“ — Vučići dorasli, pa eto ti njima zgode! Najprije će ti u domaćinovo stado, pa ala, da se vučari na sve strane!“ —

98. Dijete i majka.

Nekakvo ti se dijete dočepa u učionici nožića, kine ga i ponese majci za lijepu stvar. Majka ga, jadi je zadesili, ne ukorila. Tako ti sin postao podraslićem, potrkačem i drûgom, a majka ga pričekivala ka' pričekivala, jer bi vazda po štogod drnuo, pa doma donio. Ne skratili mu se prsti, nego obahatio, lupežina ka'

lupežina. Jednom ti ga uprežu na hambaru i spute, pa će š njim na smrt. Majka za njim pristajala i kukala. Ugledao je momak, te će stražanima: — „Danute ljudi, da nešto prišapnem majci!“ — Ona će nesretnica pristupiti i prisloniti uho sinu na usta, a on ti ga, Bože prosti, ka' živina odgrize, te će ovako: — „Čuj, puče mali i veliki! Ona mi je kriva, da ću ovako pusto poginuti! E, kad sam prvi put ukrao i njoj donio, a da me je pokarala, ne bi ja bogme poskubao na 'rđav put, te me ne bi eto sada vodili na stratište!“ —

99. Vuk i magarac.

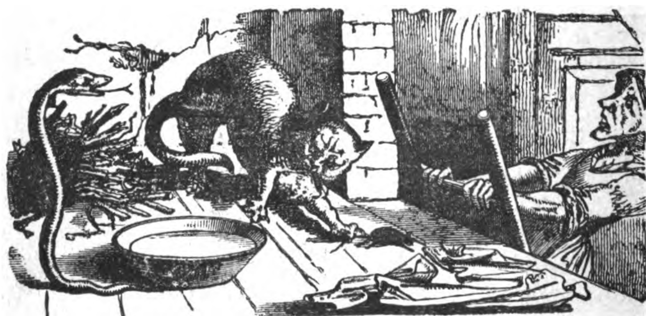
Vuk, vojvoda nad vukovima, upiše zakon, da tkogod štogod ulovi, da bi to donio u družinu, e da se razdijeli pravedno i jednako. To ti začuje magarac i zaklima glavom, te će ovako: — „Baš si dobro divanio, veliki vojvoda vukova, al' ne razumijem kako je ono bilo što si ti jučer ulovio, pa si krijući odvukao u pećinu kao svoj haholjak, to zubima na veselje? Danu, donesi to more natrag, pa da dijelimo među braćom i družinom!“ — Tvoj ti se vuk, i nek je veliki vojvoda vukova, nešto smete, pa onda ukine taj novi zakon.

100. Mačka, zmija i miši.

U nekoj se kući bila zmija s mačkom. To začuli miši, da se ona dvojica onako tuku, pa eto ti jih, da gledaju i da se naslađuju, a imali su i zašto, jer su bili na muci i s jednom i s drugom. Al' eto ti čuda, ugledaju ti megdandžije miše gdje se smiju ispod brka, pa će ti ostaviti boj i obodvoje će ka' jedno na tvoje miše.

* * *

Tako ti je baš i u pametnu narodu, gdje se za opću korist ostave sve te zadjevice i svi će ti složno za jedan štap proti neprijatelju.

Gdje je što.

na stranici

1. Lav i dva bivola 5
2. Jelen 5
3. Srna 6
4. Lav i lisica 6
5. Lav i bivô 7
6. Lav i lisica 8
7. Lav i čovjek 9
8. Srna i lav 9
9. Srna i lisica 10
10. Zečevi i lisice 10
11. Zečica i lavica 11
12. Žena i kokoš 11
13. Komar i bivô 12
14. Čovjek i smrt 12
15. Vrtlar 13
16 Čovjek i kumir 13
17. Crni Arapin 14
18. Čovjek i konj 14
19 Čovjek i gudin 15
20. Kornjača i zec 16
21. Vuk 16
22. Kustovnik 17
23. Crni Arapin 17
24. Gundelj i pčela 18
25. Dijete 19
26. Dijete i jakrep 19
27. Golubica 20
28. Mačka 20
29. Kovač i pàs 21
30. Psi i lisica 21
31. Pàs i zec 22

na stranici

32. Trbuh i noge 22
33. Kuna i kokoši 23
34. Sunce i vjetar 23
35. Dva pijevca 24
36. Vukovi 25
37. Guska i lastavica 25
38. Pàs i vuk 26
39. Dva psa 26
40. Čovjek i dvije zmije 27
41. Pàs i kokošar 27
42. Društvo vjera i nevjera 28
43. Lav i dva bivola 29
44. Tri bivola i lav 29
45. Magarac i lisica 30
46. Otac i sinovi 30
47. Pàs, pijevac i lisica 31
48. Lav i medvjed 32
49. Lav i divlji prasac 32
50. Putnici i makljen 33
51. Pijevci i prepelica 34
52. Lovac i prepelica 34
53. Vukovi i psi 35
54. Vukovi i ovce 35
55. Vuk i pastirče 36
56. Lisica i kokoši 36
57. Pastijer i vuk 37
58. Pastijer i mesar 37
59. Orao i lav 38
60. Magarac i lav 38
61. Lav, magarac i lisica 39
62. Lav i pliskavica 39
63. Ljutica, vodenjača i krkatice 40
64. Dva prijatelja i medvjedica 41
65. Dva putnika i sjekira 41
66. Pàs i konj 42
67. Lisica i drača 42
68. Vojnik i vlasulja 43
69. Bor i klini 43

		na stranici
70.	Ćumuraš i perač	43
71.	Rijeke i more	44
72.	Težak i more	44
73.	Utopjenjak i more	45
74.	Zapornjača i zid	45
75.	Lončar i magarac	46
76.	Lovac i ševa	46
77.	Težak i lelek	47
78.	Vuk i jagnje	47
79.	Lovac. prepelica i pjevčić	48
80.	Lupeži i pijevac	49
81.	Lisica i pijevac	49
82.	Vuk i koza	50
83.	Medvjedica i lisica	50
84.	Miši i macan	50
85.	Krijes i lisica	51
86.	Lav, košuta i lisica	52
87.	Zmija i lisica	54
88.	Zmija i težak	54
89.	Lisica i jež	55
90	Lav. vuk i lisica	55
91.	Lastavica i zmija	56
92.	Starica i vrač	57
93.	Neharan težak i psi	58
94.	Konjuh i konj	59
95.	Pastijer i ovca	59
96.	Magarac i vojaci	59
97.	Pastijer i dva vučića	60
98.	Dijete i majka	60
99.	Vuk i magarac	61
100.	Mačka, zmija i miši	62

Opaska.

Popravi: Basne tuđinke. U 3. basni: viđenje, u 5. Dođe, leđa, u 7. ne bi, u 8. Tko, u 13. tko, nitko, u 14. tle, u 15. Faljen, nitko, u 19. Tko, u 20. tko, u 22. nitko, u 23. ne će, u 24. odmah, tko, u 32. se karaju. Usporedi 43. i 44. basnu s 1. basnom.

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY
A 000 056 720 6

